

Kind naar Gezonder Gewicht

de Centrale zorgverlener als onmisbare schakel

Binnen de landelijke aanpak Kind naar Gezonder Gewicht is de Centrale zorgverlener een onmisbare schakel. De Centrale zorgverlener coördineert de samenwerking tussen andere betrokken professionals, het kind en het gezin. Uit een pilot blijkt dat bij een groot deel van de kinderen het gewicht is gestabiliseerd of zelfs afgenomen. Ook zeggen kinderen én ouders zich beter te voelen en meer zelfvertrouwen te hebben. De aanpak Kind naar Gezonder Gewicht levert naar verwachting besparingen op in de zorgkosten en de maatschappelijke kosten. Blijvende investering in de kwaliteit en beschikbaarheid van Centrale zorgverleners is daarom essentieel.

Aanleiding

Voor alle kinderen met overgewicht en obesitas moet passende ondersteuning en zorg beschikbaar zijn. Dit is vastgelegd in het Nationaal Preventieakkoord (2018). Aanleiding is de toename van overgewicht en obesitas bij kinderen als volksgezondheidsprobleem. Dit probleem is sinds de coronacrisis alleen maar toegenomen. Tijdelijk niet naar school kunnen heeft een enorme impact op het welbevinden en gewicht van vele kinderen¹. Die effecten zullen naar verwachting nog lang merkbaar zijn. Het maakt de ondersteuning en zorg voor kinderen met overgewicht, met name in kwetsbare situaties, nog urgenter.

Urgentie

Gezondheid bij kinderen hangt nauw samen met de sociaaleconomische status van hun ouders. In wijken waar één op de drie kinderen in armoede wonen, heeft bijna de helft van de kinderen overgewicht. 80% van de jongeren met overgewicht blijft ook als volwassenen te zwaar. Overgewicht staat met stip op twee als de belangrijkste oorzaak van hart- en vaatziekten en veroorzaakt 40% van alle gevallen van diabetes type 2. De weerstand bij volwassenen met obesitas is verzwakt en het risico op complicaties bij griep en andere virussen, waaronder COVID-19, is vele malen groter. Naast de gezondheidsrisico's kan overgewicht bij kinderen ook de kans op een goede toekomst verkleinen. Kinderen met obesitas hebben over het algemeen een lager zelfbeeld, worden vaker gepest en hebben meer kans op depressie en schoolverzuim². Daarom is passende ondersteuning en zorg voor hen essentieel. De landelijke aanpak Kind naar Gezond Gewicht streeft naar deze passende ondersteuning voor elk kind en elk gezin. Het is een onmisbare aanvulling op de preventieve aanpak JOGG – gezonde jeugd, gezonde toekomst.

Succesvolle aanpak ³

Om overgewicht en obesitas bij kinderen effectief aan te pakken, is een brede domein-overstijgende aanpak van belang. Er spelen meerdere problemen, die verder reiken dan voeding, beweging en slapen; stress door scheiding, armoede en/of opvoedingsproblemen hebben invloed op het welzijn van het kind. In de aanpak Kind naar Gezond Gewicht werken professionals uit zowel het zorg- als Sociaal domein gedurende het hele traject nauw samen.

Dat betekent dat financiering vanuit meerdere wetten nodig is. Op www.kindnaargezondergewicht.nl wordt de aanpak en financiering toegelicht. Cruciaal kenmerk is dat één professional vast aanspreekpunt is en een vertrouwensrelatie opbouwt met het gezin. Deze Centrale zorgverleners coördineren de samenwerking tussen andere betrokken professionals, het kind en het gezin totdat de doelen zijn behaald. Ze zijn onmisbaar als spin in het web tussen de 0e, 1e en 2e lijn. Centrale zorgverleners verbinden gezondheid en sociaaleconomische problematiek. Zij slaan een brug tussen ouders, gemeente en de zorgverleners door de vraag achter de vraag te stellen: wat is het onderliggende probleem?

Josh (14) heeft obesitas. Hij woont in Zaandam bij zijn moeder en twee zusjes, vader is uit beeld. Moeder is laag verstandelijk beperkt. Ze heeft moeite om rond te komen, maar wil geen hulp van anderen. Josh verzuimt regelmatig van school. Via school wordt de Centrale zorgverlener ingeschakeld. Na een paar gesprekken met moeder en Josh is er een goede vertrouwensband. Moeder gaat akkoord met gespecialiseerde gezinshulp. Dat zorgt voor meer structuur in huis. De gezinshulp krijgt van de Centrale zorgverlener advies over het werken aan een gezond eet- en slaappatroon voor het hele gezin. Josh doet daarnaast mee aan een gratis leefstijlcursus in de wijk. Vooral het sporten vindt hij erg leuk. Hij wordt via de buurtsportcoach en Meedoen Zaanstad lid van een rugbyclub. Na ruim een jaar lukt het Josh steeds beter om gezond te leven. Op school gaat het goed. Hij behaalt zijn VMBO-diploma en stroomt door naar het MBO. Slank zal Josh niet worden. Wel leeft hij gezond en heeft hij nieuwe doelen: zijn opleiding afmaken en een goed voorbeeld zijn voor zijn zusjes.

Kinderarts: "Sinds we in de Zaanstreek Centrale zorgverleners hebben is dat voor ons eigenlijk een opluchting. Kinderen zoals Josh hebben we echt iets te bieden. De Centrale zorgverlener heeft meer zicht op de thuissituatie en kan inventariseren wat nodig is voor een specifiek gezin."

Moeder van Josh over de Centrale zorgverlener: "Zij geeft mij zelfvertrouwen. Als zij met mij praat zit ik er niet meer mee. Want zij praat zo lief. Ik zal het zo zeggen, zij staat achter ons. Ze zegt, het komt allemaal goed. Ze helpt met alles."

Resultaten

Het loont om een Centrale zorgverlener in te zetten in gezinnen waarvan een of meerdere kinderen met obesitas kampen. Dit blijkt uit de eerste resultaten van de proeftuingemeenten, waaronder Zaanstad⁴. Bij een groot deel van de kinderen is het gewicht gestabiliseerd of zelfs afgenomen. Nog belangrijker: kinderen én ouders zeggen zich beter te voelen en meer zelfvertrouwen te hebben. Blijvende investering in de kwaliteit en beschikbaarheid van Centrale zorgverleners is essentieel. Het vereist structurele financiering om deze alleskunner, die naast medische kennis ook veel weet over gedragsverandering, opvoeding en systeemdynamiek, te garanderen. De Centrale zorgverlener motiveert en coacht alle betrokken professionals bij de juiste benadering van het gezin. Dit leidt tot een betere kwaliteit van leven van het kind en maatschappelijke participatie.

De aanpak Kind naar Gezonder Gewicht levert besparingen op in de zorgkosten. Een financiële bijdrage van de zorgverzekeraar is dan ook logisch, zeker voor kinderen met obesitas. Minstens zo belangrijk is de impact van de aanpak op het welbevinden van de kinderen en daarmee ook hun toekomstperspectief. Gemeenten die investeren in de aanpak Kind naar Gezonder Gewicht met de Centrale zorgverlener als onmisbare schakel investeren in een gezonde én kansrijke generatie.

Het advies vanuit de Stuurgroep Gezond Opgroeien in Zaanstreek-Waterland ⁵ is daarom:

- A. Gemeenten: zet in op een of meer geschoolde Centrale zorgverleners per kern of wijk, die samen met andere professionals zorgen voor passende ondersteuning dichtbij huis, voor elk kind met overgewicht. Investeer in een ondersteunend netwerk waarin zowel het medische als het sociale domein is vertegenwoordigd.
- B. Gemeenten en GGD: maak vooraf heldere afspraken over de ondersteuning die de JGZ biedt vanuit de basistaken en de extra ondersteuning die nodig is voor kinderen met ernstig overgewicht en gezinnen met complexe problemen.
- C. JOGG landelijk: Kind naar Gezonder gewicht gaat om meer dan gewicht en leefstijl. Door te werken aan achterliggende oorzaken kan intergenerationele problematiek zoals armoede worden doorbroken. Om die effecten zichtbaar te maken is monitoring op brede indicatoren noodzakelijk en tegelijkertijd complex. Ondersteun gemeenten en uitvoerders bij deze monitoring en evaluatie.
- D. Ministerie van VWS: regel samen met zorgverzekeraars en gemeenten structurele financiering voor de inzet van Centrale zorgverleners (x % het Rijk - x% gemeenten - x% zorgverzekeraar). Verdeel het beschikbare budget niet alleen op basis van aantal kinderen, maar ook op basis van sociaaleconomische achterstanden in gemeenten.

Bronnen

1. Onderzoek MUMC - 2020: <https://www.mumc.nl/actueel/nieuws/leefstijl-van-kinderen-beinvloed-door-corona-maatregelen>
2. Kinderen met overgewicht, de gevolgen zijn levenslang (*werktitel*) (Factsheet Mulier instituut - 2021)
3. De succesvolle aanpak Kind naar Gezonder Gewicht staat beschreven in '[het landelijk model ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas](#)' (Care for Obesity, Vrije Universiteit Amsterdam - 2018)
4. Factsheet [Evaluatie Centrale zorgverlener Zaanstad](#) (GGD Zaanstreek-Waterland - 2019)
5. [Gezond Opgroeien in Zaanstreek-Waterland](#) is een regionaal project - ondersteund door ZonMw - van de gemeenten Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Wormerland, Zaanstad en GGD Zaanstreek-Waterland, gebaseerd op de Zaanse integrale JOGG-aanpak. We zetten ons in voor een gezonde omgeving waarin gezond leven leuk en makkelijk is en bieden samen passende ondersteuning voor elk kind met overgewicht.
Stuurgroep leden: Songül Mutluer (wethouder Zaanstad), Niels Bonenkamp (wethouder Oostzaan), Maaïke Rietbergen (Huisarts en bestuurslid Huisartsenzorg Zaanstreek-Waterland), Anita Karperien (kinderarts Zaans Medisch Centrum), Mariëtte Hoogsteder (coördinator Academische werkplaats Jeugd & Gezondheid, Amsterdam UMC), Karien de Ridder (sector preventie & zorg GGD Zaanstreek-Waterland) en Ferdinand Strijthagen (directeur GGD Zaanstreek-Waterland)

Deelnemers regio Zaanstreek-Waterland

